

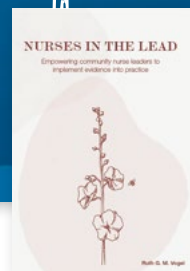

factsheet

Nurses in the Lead. Leiderschap voor wijkverpleegkundigen

De inhoud van deze factsheet is gebaseerd op het proefschrift:
"Nurses in the Lead. Empowering community nurse leaders to
implement evidence into practice" van Ruth Vogel.
Het proefschrift van Ruth Vogel vindt u op onze website
of kunt u bij ons opvragen.

Aanleiding

In Nederland vervullen wijkverpleegkundigen een unieke rol binnen de wijkverpleging. Zij hebben een hoge mate van autonomie nodig en vervullen een centrale rol in de wijk.

De wijkverpleegkundige is de laatste jaren onmisbaar geworden. Het aantal ouderen groeit, en meer mensen blijven zelfstandig thuis. De zorg is complexer en er worden hogere eisen aan de wijkverpleegkundige gesteld. Zij sturen zorgteams aan, stellen zorgbehoeften van de cliënt vast, richten zich op preventie, en werken daarbij nauw samen met andere zorgprofessionals. Zij richten zich op het bevorderen van

de kwaliteit van leven van cliënten, waarbij de eigen mogelijkheden van mensen en het stimuleren van zelfredzaamheid centraal staan. Daarbij, om de best mogelijke zorg te kunnen bieden is het belangrijk om vernieuwingen door te voeren in de praktijk. Al deze taken in combinatie met de complexer wordende zorgvraag, vereist leiderschap. In dit onderzoek richten we ons in het bijzonder op het leiderschap van wijkverpleegkundigen dat nodig is om vernieuwingen door te voeren in de wijkverpleegkundige praktijk. We kijken daarbij specifiek naar het stimuleren van functionele activiteiten (ADL, IADL) bij ouderen

Resultaten

Er zijn maar weinig leiderschapsprogramma's voor verpleegkundigen in de langdurige ouderenzorg beschikbaar. In totaal zijn wereldwijd slechts 11 leiderschapsprogramma's in de wetenschappelijke literatuur beschreven. Daarvan zijn er drie geschikt voor de wijkverpleging. De meeste leiderschapsprogramma's richten zich op hbo-verpleegkundigen.

Van een aantal leiderschapsprogramma's is geëvalueerd in hoeverre ze in de praktijk bruikbaar zijn en in hoeverre ze effectief zijn. Echter, beschrijven deze studies maar beperkt resultaten en wordt weinig gebruik gemaakt van gedegen meetinstrumenten om de effecten van de programma's vast te stellen.

Doel van het onderzoek

Met dit onderzoek willen we:

- Inzicht bieden in bestaande programma's die leiderschap van verpleegkundigen versterken
- Een leiderschapsprogramma voor wijkverpleegkundigen ontwikkelen
- Het leiderschapsprogramma in de wijkverpleegkundige praktijk evalueren

Het Nurses in the Lead programma

Het Nurses in the Lead programma richt zich op het invoeren van vernieuwingen door wijkverpleegkundigen en het meenemen van hun team in deze vernieuwingen. Het programma bestaat uit 2 componenten:

- Een systematiek bestaande uit 6 stappen die de wijkverpleegkundige gebruikt om een plan te ontwikkelen om vernieuwingen door te voeren in de praktijk (implementatieplan). Binnen het Nurses in the Lead programma wordt deze systematiek toegepast op het doorvoeren van vernieuwingen, gericht op het stimuleren van functionele activiteiten (ADL, IADL) bij ouderen.
- Een training die wijkverpleegkundigen leert hoe zij teamleden kunnen meenemen en coachen in het doorvoeren van veranderingen. Binnen het Nurses in the Lead programma wordt een combinatie van fysieke training als onlinetraining (e-learning) aangeboden.

Het Nurses in the Lead programma wordt volledig doorlopen in 8 maanden.

Algemene Dagelijkse Levensverrichtingen (ADL) zijn handelingen die mensen in het dagelijkse leven uitvoeren om zichzelf te verzorgen, zoals aan- en uitkleden, naar het toilet gaan, medicijnen innemen en eten en drinken. Naast de basis ADL-handelingen zijn er ook instrumentele ADL-handelingen (IADL), zoals koken, huishoudelijke taken, het openbaar vervoer gebruiken of autorijden.

Evaluatie

Wijkverpleegkundigen vinden het programma praktisch bruikbaar en leerzaam. Ze zijn tevreden over de begeleiding tijdens het programma. Wel blijkt dat het implementatieplan niet door alle wijkverpleegkundigen compleet is ingevuld. Ook in cliëntendossiers ontbreken soms gegevens met betrekking tot de rapportage van het stimuleren van functionele activiteiten. De deelnemende wijkverpleegkundigen geven aan dat het Nurses in the Lead programma versterkt kan worden door een langere training aan te bieden en door de training (component 2) aan te bieden alvorens het aanbieden van de systematiek (component 1).

Belemmeringen die wijkverpleegkundigen ervaren voor het nemen van een leidende rol en het stimuleren van functionele activiteiten bij ouderen, zijn onder andere tijdgebrek en de complexiteit van de zorg. Goede begeleiding, structuur en effectieve communicatie kunnen wijkverpleegkundigen helpen in het tonen van leiderschap. De wijkverpleegkundige kan de MAINTAIN-C-vragenlijst blijven gebruiken om barrières in het stimuleren van functionele activiteiten binnen het team in kaart te brengen.

MAINTAIN-C-vragenlijst
hier te downloaden

Na het doorlopen van het Nurses in the Lead programma geven wijkverpleegkundigen aan dat hun leiderschapsbewustzijn versterkt is, en ook teamleden geven aan meer leiderschap door hun wijkverpleegkundige te ervaren. Er is geen significant verschil in leiderschapsgedrag van de wijkverpleegkundigen te zien op

de resultaten van de vragenlijsten. De steekproef was echter klein. De teamleden, (bestaande uit verpleegkundigen en verzorgenden) geven aan na het programma functionele activiteiten bij ouderen meer te stimuleren. Dat effect is ook te zien op vragenlijsten die peilen naar het stimuleren van functionele activiteiten

Hoe is het onderzoek uitgevoerd?

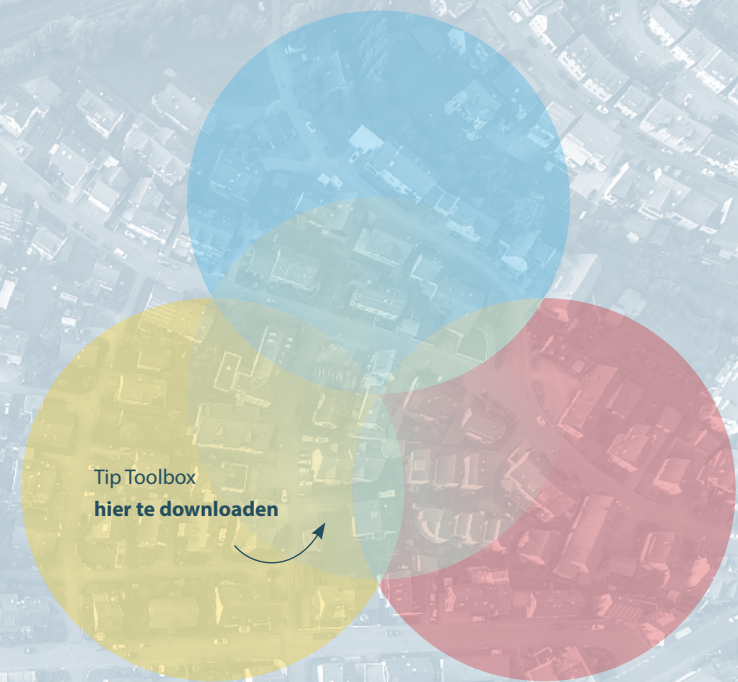
In de wetenschappelijke literatuur zochten we naar bestaande programma's gericht op leiderschap van verpleegkundigen binnen de langdurige zorg. Naast de thuiszorg-setting namen we ook het verpleeghuis en de geriatrische revalidatiezorg mee.

Bij het ontwikkelen van het Nurses in the Lead programma namen we de TIP-Toolbox als startpunt. Deze toolbox werd tijdens een eerder AWO-L-onderzoeksproject ontwikkeld om verpleegkundigen binnen het verpleeghuis te ondersteunen bij het implementeren van vernieuwingen gericht op het stimuleren van functionele activiteiten. Samen met experts en wijkverpleegkundigen werd de TipToolbox aangepast zodat deze bruikbaar was voor de wijkverpleging.

Zeven wijkverpleegkundigen namen samen met 31 teamleden (minimaal 3 teamleden per wijkverpleegkundige) deel aan de procesevaluatie van het programma. Door middel van interviews en focusgroepen deelden zij hun ervaringen met het programma. Daarnaast volgden we op in hoeverre wijkverpleegkundigen het implementatieplan compleet invulden, in hoeverre het stimuleren van functionele

activiteiten in cliëntdossiers terugkwam en namen we een vragenlijst af om barrières in het stimuleren van functionele activiteiten vast te stellen.

Om de effectiviteit van het programma te evalueren, vulden negentig verzorgenden, verpleegkundigen en wijkverpleegkundigen zowel voor als na het doorlopen van het Nurses in the Lead programma een aantal vragenlijsten in. Zo evalueerden we veranderingen in het leiderschapsgedrag van wijkverpleegkundigen, en in het gedrag en barrières in het stimuleren van functionele activiteiten van hun teamleden. Op die manier onderzochten we of het programma leidde tot een gedragsverandering. Middels interviews en focusgroepen onderzochten we of de wijkverpleegkundigen en teamleden een verandering in leiderschapsgedrag, en in het stimuleren van functionele activiteiten ervaarden.

Samengevat (take-home messages)

- Wijkverpleegkundigen spelen een belangrijke rol in het leveren van kwalitatief hoogstaande zorg. Om die rol goed te kunnen uitvoeren is leiderschap nodig.
- Er is slechts weinig kennis beschikbaar over bestaande programma's die leiderschap in wijkverpleegkundigen versterken.
- Het Nurses in the Lead programma is gericht op leiderschap bij het doorvoeren van vernieuwingen en wordt door wijkverpleegkundigen als bruikbaar en leerzaam ervaren.
- Het Nurses in the Lead programma lijkt een veelbelovende aanpak te zijn om functionele activiteiten bij ouderen door verzorgenden en verpleegkundigen stimuleren.

Academische Werkplaats Ouderenzorg Limburg

p/a Maastricht University Vakgroep Health Services Research
DUB 30 • Postbus 616 • 6200 MD Maastricht

Contact

0031 (0)43 - 388 16 98

ouderenzorg@maastrichtuniversity.nl

awolimborg.nl

volg ons @AWOlimburg
twitter.com > AWOlimburg

facebook.com > AWOlimburg

linkedin.com > company > AWOlimburg